

Polskie organizacje imigranckie w Irlandii - raport z analizy danych zastanych

Lopez Rodriguez, Magdalena

Veröffentlichungsversion / Published Version
Arbeitspapier / working paper

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Lopez Rodriguez, M. (2019). *Polskie organizacje imigranckie w Irlandii - raport z analizy danych zastanych*. Warszawa: University of Warsaw, Centre of Migration Research (CMR). <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-70939-7>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY Lizenz (Namensnennung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
<https://creativecommons.org/licenses/by/1.0/deed.de>

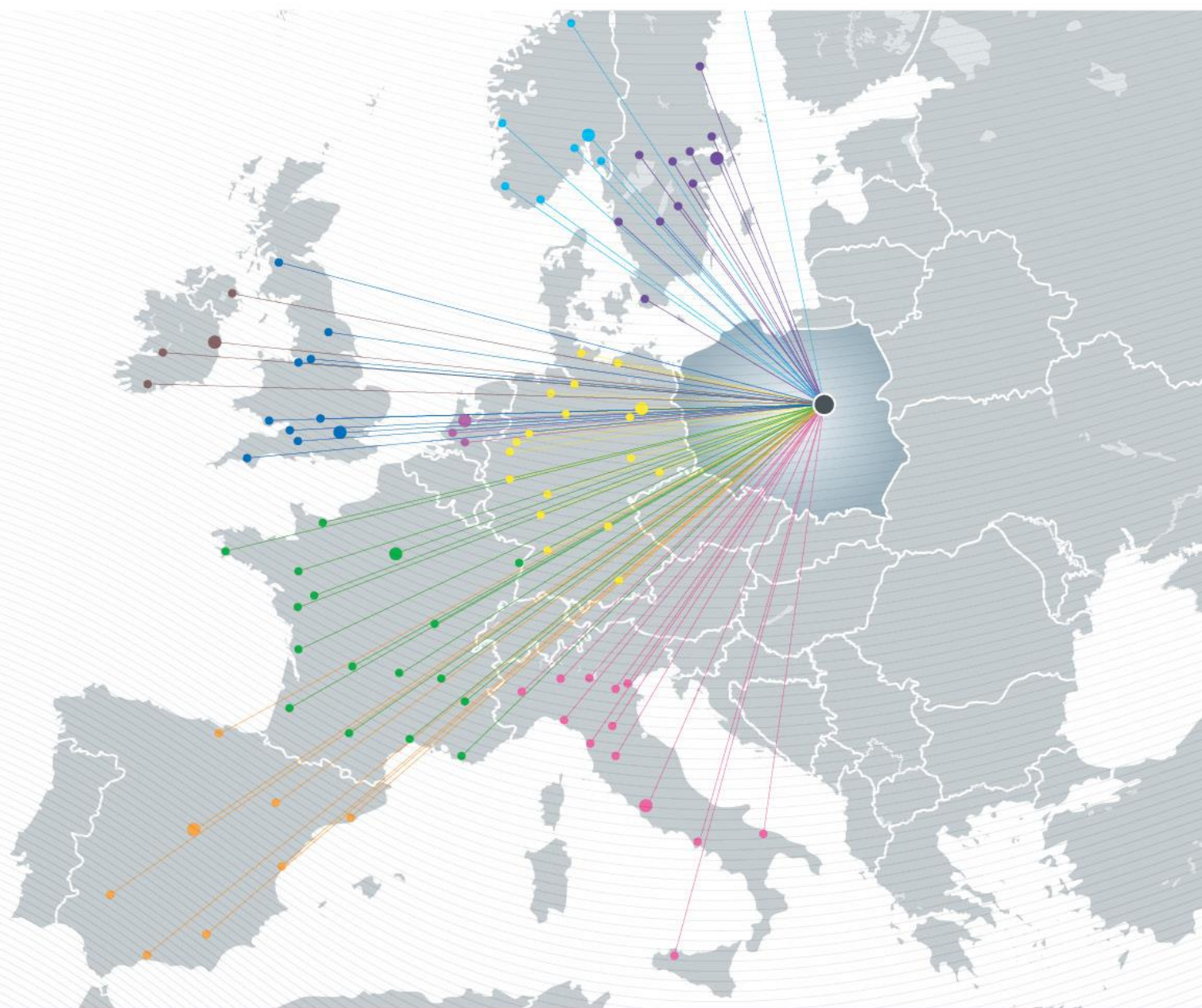
Terms of use:

This document is made available under a CC BY Licence (Attribution). For more Information see:
<https://creativecommons.org/licenses/by/1.0>

Polskie Organizacje Imigranckie w Europie

Polskie organizacje imigranckie w Irlandii – raport z analizy danych zastanych

OŚRODEK
BADAŃ NAD
MIGRACJAMI

UNIwersytet
Warszawski

Polskie Organizacje
Imigranckie w Europie

Polskie organizacje imigranckie **w Irlandii** - raport z analizy danych zastanych

Magdalena Lopez Rodriguez

OŚRODEK
BADAŃ NAD
MIGRACJAMI

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

Poznań 2019

OŚRODEK
BADAŃ NAD
MIGRACJAMI

Ośrodek Badań nad Migracjami UW
ul. L. Pasteura 7, 02-093 Warszawa
tel. +48 2255 46 770
kom. +48 600 42 90 43
e-mail: migration.cmr@uw.edu.pl
www.migracje.uw.edu.pl

Autor raportu: dr Magdalena Lopez Rodriguez
Email: gorongosete@hotmail.com

Kierownik projektu: dr hab. Michał Nowosielski
Koordynator badań: dr Witold Nowak

Copyright by Ośrodek Badań nad Migracjami UW 2019
ISBN 978-83-66348-06-6

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Projekt badawczy „Polskie Organizacje Imigranckie w Europie”
realizowany w latach 2015-2020 jest finansowany przez
Narodowe Centrum Nauki z siedzibą w Krakowie w ramach
programu SONATA BIS (nr 2014/14/E/HS6/00731)

Spis treści

O projekcie.....	5
I. Charakterystyka procesu migracyjnego oraz zbiorowości imigranckiej w Irlandii	6
a. Historia migracji z Polski do Irlandii.....	6
b. Historia organizacji polonijnych w Irlandii	9
c. Charakterystyka społeczno-demograficzna zbiorowości imigranckiej w Irlandii....	11
II. Charakterystyka kraju przyjmującego.....	13
a. Założenia i realizacja polityk imigracyjnych i integracyjnych.....	13
b. Uwarunkowania formalnoprawne i finansowe funkcjonowania organizacji imigranckich.....	18
c. Dyskurs publiczny o imigrantach i ich organizacjach	19
d. Dominujące postawy społeczeństwa irlandzkiego wobec imigrantów i ich organizacji.....	21
III. Bilateralne relacje między Polską a Irlandią.....	22
a. Charakterystyka stosunków politycznych w XX i XXI wieku	22
b. Charakterystyka umów i porozumień międzynarodowych między Polską a Irlandią	23
c. Dominujące wzajemne postawy społeczeństw Polski i Irlandii	24
IV. Literatura.....	25

O projekcie

Prezentowany raport został przygotowany w ramach projektu „Polskie organizacje imigranckie w Europie” realizowanego w latach 2015-2020. Celem projektu było dokonanie diagnozy i wyjaśnienia uwarunkowań stanu polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.

Przez organizacje imigranckie rozumie się tu stowarzyszenia stworzone przez i dla imigrantów dla realizacji celów związanych z dostarczaniem usług – społecznych, ekonomicznych i kulturowych – lub prowadzących działalność rzeczniczą na rzecz społeczności (Rodriguez-Fraticelli i in. 1991). Poprzez stan organizacji rozumie się tu aktualne położenie organizacji w zakresie struktury formalno-prawnej, miejsca i zasięgu działania, profilu działalności, form współpracy, zasobów ludzkich, zasobów materialnych, źródeł finansowania, które podlegają zmianom pod wpływem czynników egzo- i endogennych.

Projekt zakładał badanie dwojakiego rodzaju:

- Badanie diagnostyczne, mające na celu diagnozę stanu polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich.
- Badanie wyjaśniające, mające na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie: jakie czynniki kształtują stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich?

Dzięki porównaniu stanu organizacji w wybranych krajach oraz pogłębionym badaniom nad specyfiką jego uwarunkowań możliwe było zweryfikowanie następujących hipotez:

H1: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od charakterystyki procesu migracyjnego oraz zbiorowości imigranckiej.

H2: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od charakterystyki kraju wysyłającego.

H3: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od charakterystyki kraju przyjmującego.

H4: Stan polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich zależy od bilateralnych relacji między krajem wysyłającym a przyjmującym.

Do realizacji badań porównawczych w projekcie wybrano następujące kraje: Niemcy, Francję, Wielką Brytanię, Irlandię, Norwegię, Szwecję, Holandię, Włochy i Hiszpanię.

Badania terenowe przeprowadzone zostały następującymi technikami badawczymi:

- a. Badanie techniką sondażu internetowego (CAWI) – ilościowe badanie zaangażowania społecznego, stosunku do polskich organizacji imigranckich oraz charakterystyki społeczno-demograficznej Polaków mieszkających w wybranych krajach europejskich.
- b. Wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zajmujących się koordynacją, kreowaniem i realizacją polityki polonijnej na temat oceny założeń i realizacji polityki polonijnej, oceny kondycji polskich organizacji imigranckich, oceny czynników wpływających na stan polskich organizacji imigranckich.
- c. Wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zajmujących się koordynacją, kreowaniem i realizacją polityk migracyjnych i integracyjnych w wybranych krajach europejskich na temat oceny założeń i realizacji polityk migracyjnych i integracyjnych oraz ich wpływu na stan polskich organizacji imigranckich.

-
- d. Wywiady pogłębione z ekspertami w zakresie polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich na temat oceny kondycji polskich organizacji imigranckich, oceny czynników wpływających na stan polskich organizacji imigranckich.
 - e. Studia przypadków polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich, mające na celu szczegółowe zbadanie działalności wybranych organizacji ze szczególnym uwzględnieniem ich kondycji oraz czynników na tę kondycję wpływających (wywiady pogłębione z liderami wybranych organizacji, przedstawicielami otoczenia, dokumentacja działalności instytucji w postaci np. fotografii, wycinków prasowych, programów, publikacji etc.).
 - f. Badanie techniką sondażu instytucjonalnego polskich organizacji imigranckich w wybranych krajach europejskich mające na celu zdiagnozowanie stanu tych instytucji. Sondaż zostanie przeprowadzony w formie ankiety internetowej oraz rozsyłanej ankiety pocztowej dla zwiększenia odsetka zwrotu.

I. Charakterystyka procesu migracyjnego oraz zbiorowości imigranckiej w Irlandii

a. Historia migracji z Polski do Irlandii

Irlandia, od zawsze uważana za kraj emigracji, dopiero niedawno stała się miejscem atrakcyjnym dla migrantów. Do ostatniej dekady XX wieku Irlandia była państwem, z którego mieszkańcy wyjeżdżali za granicę w poszukiwaniu pracy i lepszego życia (Ruhs i Quinn 2009). Do wybuchu II wojny światowej mieszkało tam mniej niż 3000 osób nieirlandzkiego pochodzenia (ICI 2003). Ten brak imigracyjnej historii miał po pierwsze wpływ na charakter polityki imigracyjnej i integracyjnej, a po drugie na zbieranie danych dotyczących imigracji oraz na przeprowadzane na ten temat badania (Roeder 2011). Dopiero, kiedy ustanowiono Ministerstwo do Spraw Integracji w 2007 r. (Quinn, 2010), zaczęła kształtować się bardziej zdecydowana i stabilna polityka integracji i imigracji. Irlandia, położona w znacznej odległości od Polski, nie była atrakcyjnym miejscem dla Polaków aż do 2004 r. Bardzo niewielu Polaków osiedlało się w Irlandii; w 1939 r. było ich tam mniej niż setka. Byli rozrzućeni po całym kraju i w związku z tym w ogóle niezorganizowani (Kałuski 2007).

Po II wojnie światowej Polacy mogli skorzystać z 1000 stypendiów uniwersyteckich ufundowanych przez rząd irlandzki¹ (Grabowska 2003). Według Kałuskiego (2007) w 1950 r. polską diasporę w Irlandii stanowiło 200 Polaków, w tym 160 studentów, którzy studiowali na Uniwersytecie Narodowym w Irlandii (NUI) w Dublinie i jego pierwszych oddziałach w Cork i Galway. Byli to żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, zdemobilizowanych w Wielkiej Brytanii w 1947 r. Studia te były finansowane przez polsko-brytyjski Komitet do Spraw Oświaty Polaków w Wielkiej Brytanii. W latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku miała miejsce niewielka migracja solidarnościowa oraz migracja kobiet, które poślubiły obywateli irlandzkich (Grabowska 2003).

Po upadku żelaznej kurtyny w Polsce, w latach 1989-1990 coraz więcej Polaków emigrowało zarówno do Irlandii, jak i sąsiedniej Wielkiej Brytanii. Przed przystąpieniem Irlandii do UE w 2004 r., aby podjąć pracę na zielonej wyspie, Polacy musieli posiadać zezwolenie na pracę. Liczba wydanych zezwoleń była dość niska, ale między 1999 i 2002 r. wzrosła ze 188 do 3142 (Irish Department of Social and Family Affairs 2008). To samo odnosi się do wniosków o numery ubezpieczenia społecznego (PPS)²; do 2004 r. starało się o nie mniej niż 4000 Polaków rocznie (CSO 2009). Poniższy wykres pokazuje, jak gwałtownie zmieniła się po 2004 r. liczba składanych podań.

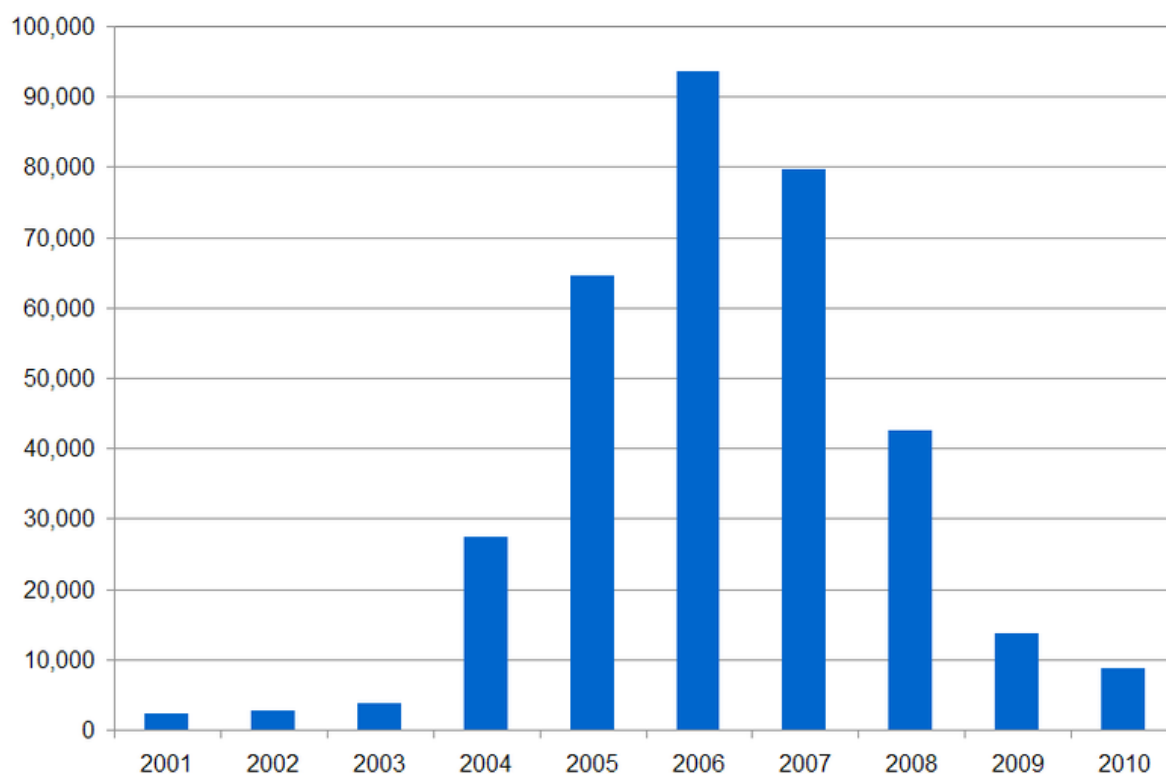
Przystąpienie Polski do UE w 2004 r. zapoczątkowało nowy rozdział w historii Polaków w Irlandii. Bezprecedensowy *boom* gospodarczy na zielonej wyspie w połączeniu z otwartą polityką rynku pracy spowodowały falę imigracji; migrowano zarówno z Polski, jak i z innych krajów (Kringset al. 2013). Irlandia była jednym z trzech państw, które dały nowym obywatelom UE pełen dostęp do swojego rynku pracy (Barret i Duffy, 2008). Zatrudnienie wzrosło o prawie 70% w okresie pomiędzy 2004

¹ Nie wiadomo ile osób skorzystało z zaoferowanych stypendiów.

² Numer PPS to numer identyfikacyjny wymagany w celu uzyskania dostępu do system usług socjalnych, publicznych oraz informacji w Irlandii.

i 2007 r.; sektor budowlany był wówczas głównym motorem zapotrzebowania na dodatkową siłę roboczą (Kringset al. 2013). Antje Roeder (2011) podkreśla brak historycznych związków między krajami nowo przybyłych migrantów (*New Member States*) a Irlandią; ostatnie ruchy migracyjne są w dużej mierze wynikiem otwarcia rynku pracy. Napływ emigrantów osiągnął swoją szczytową fazę w 2006 r. (Krings et al. 2009) i pozostał stosunkowo wysoki aż do wybuchu irlandzkiej recesji w 2008 r. W ten sposób w bardzo krótkim czasie Polacy stworzyli znaczącą diasporę i stali się ważną częścią krajobrazu Irlandii. Obecnie współegzystują w Irlandii dwie grupy: nieliczna „Polonia”, grupa około 250 osób³ w średnim oraz podeszłym wieku, zazwyczaj z wyższym wykształceniem, znających język angielski w stopniu bardzo dobrym, oraz druga grupa – emigranci ekonomiczni, którzy przybyli do kraju po otwarciu rynku pracy dla Polaków w 2004 r. (MSZ 2009).

Rysunek 1. Liczba polskich wnioskodawców po irlandzkie numery PPS w latach 2001-2010

Według naukowców znaczny wpływ na zjawisko polskiej migracji do Irlandii mają rozmaite czynniki przyciągające (*pull factors*) oraz wypychające (*push factors*). Czynniki wypychające zazwyczaj związane były z przemianami gospodarczymi zachodzącymi w Polsce w okresie transformacji i wpływem rosnącego bezrobocia (Grabowska 2003; Kropiwek i King-O’Riain 2006; Roeder 2011; Simon 2014; Kringset al. 2009). Wzrost

³ Dane z 2009 r.

bezrobocia w Polsce ⁴, pogorszenie standardów życia i potrzeba lub motywacja do zarabiania pieniędzy (najczęściej po to, aby zabrać je z powrotem do Polski) są uznawane za główne czynniki wypychające. Anna Radiukiewicz wraz ze współpracującymi z nią badaczami (2006) wyszczególnia trzy główne przyczyny podejmowania pracy za granicą: po pierwsze, ograniczenie ryzyka wystąpienia problemów finansowych w gospodarstwie domowym w Polsce, po drugie, strach przed wykluczeniem z rynku pracy i po trzecie, chęć rozwoju zawodowego, przejawiana szczególnie przez młodych, wykształconych ludzi. Owe ekonomiczne czynniki to tylko kilka z popularnych bodźców skłaniających do wyjazdów zarobkowych – emigracja do Irlandii jest także postrzegana, jako szansa na zdobycie doświadczenia i rozwój zawodowy (Simon 2014; King-O’Riain 2008) lub po prostu, jako okazja do rozwijania umiejętności językowych, które mogą okazać się przydatne dla osób powracających na rynek pracy w Polsce (Radiukiewicz i in. 2006; Kropiwiec i King-O’Riain 2006).

Decydującym czynnikiem przyciągającym emigrantów był po prostu fakt, że Irlandia to jeden z niewielu krajów, który po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej umożliwił Polakom natychmiastowy dostęp do swojego rynku pracy (Roeder 2011). W literaturze migracyjnej uznaje się za kluczowe następujące czynniki przyciągające: korzystna sytuacja gospodarcza Irlandii i stosunkowo wysokie płace⁵, dostateczna liczba miejsc pracy i popyt na robotników niskokwalifikowanych (Radiukiewicz i in. 2006), postrzeganie warunków pracy, jako dobre przez ogół Polaków (Grabowska 2003), fakt, że w kraju tym językiem urzędowym jest język angielski (który był i wciąż jest popularnym językiem w Polsce) oraz dobrze rozwinięte sieci społeczne, które ułatwiają dostęp do miejsc pracy (Kropiwiec i King-O’Riain 2006). Technologia i komunikacja przyspieszyły wymianę – miejsca pracy były reklamowane w Internecie w Polsce; informacje o nich przekazywano także poprzez nieformalne sieci społeczne (Komito i Bates 2009). Nowe niskobudżetowe linie lotnicze powstawały szybko (Dobruszkes 2006), a nowo powstające środki komunikacyjne ułatwiały podróż z Warszawy do innych miejscowości w Polsce (Krings et al. 2009; Luthra, Platt i Salamońska 2014). Bushin, (2009) jako czynniki przyciągające wymienia niewielką populację Irlandii, piękno przyrody i życzliwość Irlandczyków. Co ciekawe, w badaniach Kropiwiec (2006) katolicyzm, religia wspólna dla obu nacji, nie został wymieniony, jako czynnik przyciągający Polaków.

Irlandia zaczęła odczuwać ostre spowolnienie gospodarcze w 2008 r. Według Kringsa i współpracujących z nim badaczy (2009), po bezprecedensowym wzroście gospodarczym w okresie, gdy kraj ten zyskał miano „celtyckiego tygrysa”, gospodarka irlandzka zaczęła odczuwać skutki poważnej dekonunktury na rynku nieruchomości i finansów oraz spowolnienie wzrostu gospodarczego. Jednocześnie rosło bezrobocie; wskaźnik zatrudnienia z 69% w 2007 r. zmniejszył się do 59% w 2012 r. (Krings 2010). Oddziaływanie światowego kryzysu finansowego na gospodarkę Irlandii – sprawiło, że w ostatnich latach napływ polskich imigrantów znacznie osłabł (Ruhs i Quinn 2009);

⁴ Stopa bezrobocia w Polsce w 2003 r. wynosiła 19.4% – to najwyższy taki wskaźnik od ostatniej dekady XX wieku (GUS 2012).

⁵ Średnia pensja krajowa w Irlandii w 2004 r. stanowiła czterokrotność średniej polskiej pensji krajowej w tym czasie.

spadek ten był spowodowany także poprawą sytuacji na rynku pracy w Polsce i tym, że również pula potencjalnych migrantów była już mniejsza (Roeder 2011).

Z wielu badań przeprowadzonych na początku recesji w Irlandii i już po niej wynika, że Polacy nie przejawiali chęci powrotu do Polski i wielu z nich planowało osiedlić się w Irlandii na dłużej (Krings et al. 2009; ciż 2011; Simon 2014). Mimo że w związku ze spadkiem rentowności i wzrostem kosztów płac w czasie recesji pracodawcy byli zmuszeni wdrażać niekorzystne rozwiązania (Krings et al. 2011), to powroty do domu nie były jedyną opcją, jaką migranci rozważali w związku z utratą pracy (Kringset al. 2009). Na przykład w trakcie swych badań Krings i jego współpracownicy (2011) stwierdzili, że Polacy zamierzają szukać nowego zatrudnienia w Irlandii i są przekonani, iż pomoc socjalna przysługująca im w tym kraju może czasowo złagodzić skutki ewentualnego bezrobocia. Autorzy wskazywali również na funkcjonowanie sieci społecznych oraz wiarę w dalsze możliwości zatrudnienia wśród Polaków, jako na czynniki wpływające na decyzję pozostania w Irlandii.

W efekcie, mimo że liczba migrujących do Irlandii Polaków spadła, nie można mówić o masowym exodusie z Irlandii, zwłaszcza w odniesieniu do tych, którzy przebywają w tym kraju już od pewnego czasu (Simon 2014). Imigranci z Polski byli zdecydowanie największą grupą imigrantów z nowych państw członkowskich (NMS) w Irlandii w 2011 r.; ich liczba wynosząca 122 585, podana na 2011 r. (CSO 2012), jest prawdopodobnie zaniżona. Następną grupą obcokrajowców w Irlandii pod względem wielkości według Spisu Powszechnego z 2011 r. byli Brytyjczycy (niewiele ponad 112 000), a dalej Litwini (36 683), Łotysze (20 593), Nigeryjczycy (17 642), Rumuni (17 304) i Hindusi (prawie 17 000). Dla porównania, w przypadku innych krajów, które przystąpiły do Unii w 2004 r., podane liczby były dużo mniejsze niż dla Polski – Czechów przybyło do Irlandii tylko 5451, a Węgrów – 8034.

Jeśli chodzi o powody decydujące o pozostaniu w Irlandii, to migranci wskazywali, że może mieć tu duży wpływ fakt założenia rodziny. Również możliwości związane z edukacją dzieci, nawiązane przyjaźnie i oferta w zakresie rekreacji też są brane pod uwagę. Ponadto własna działalność gospodarcza, zakup domu, stopniowa integracja ze społeczeństwem irlandzkim oraz widoki na lepszą przyszłość dla rodzin odgrywają rolę w podjęciu decyzji o zapuszczeniu korzeni w Irlandii i o ostatecznym pozostaniu (Simon 2014). Inne badania wykazały, że ogólna jakość życia w Irlandii przewyższa jakość życia w Polsce i to też może stanowić powód podjęcia takiej decyzji (Nolka i Nowosielski 2009; Muhlau, Kaliszewska i Roeder 2011).

b. Historia organizacji polonijnych w Irlandii

Według badań Johna Simona, przeprowadzonych stosunkowo niedawno (2014), większość Polaków jest nieświadoma istnienia polskich instytucji i organizacji w Irlandii i są oni niedoinformowani w zakresie korzyści, jakie mogą czerpać ze skorzystania z usług takich placówek. Również Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ 2009) zwraca uwagę na fakt, iż nieliczni Polacy przebywający w Irlandii aktywnie uczestniczą w działaniu polskich organizacji. I pomimo wcześniejszych prób stworzenia parasolowej organizacji w 2008 r. – Forum Aktywnych Polaków oraz Federacji Organizacji Polskich w Irlandii, na ogół pozostają oni niezrzeszeni i niezorganizowani. Istniejące organizacje mają zazwyczaj od 20 do 30 członków. Należy podkreślić, że jeśli organizacje te mają

stwarzać okazję do spotkań i utrzymywania kontaktów społecznych z rodakami na obczyźnie (Norris 1975), a także służyć zwiększeniu zaangażowania migrantów w politykę kraju przyjmującego, a tym samym przyspieszeniu ich asymilacji (Fennema i Tillie 2001), to warto byłoby zbadać, dlaczego zrzeszanie się nie jest szczególnie popularne wśród irlandzkiej Polonii.

Jak zauważa Kałuski, Polonia w Irlandii aż do czasu obecnego napływu imigrantów z Polski była mało zorganizowana (2007). Po II wojnie światowej polscy weterani wojenni, którzy przybyli do Irlandii z Wielkiej Brytanii, założyli w Dublinie Stowarzyszenie Polskich Kombatantów „SPK” Oddział Irlandia (Kałuski 2007). W 1950 r. w Dublinie działała filia Towarzystwa Pomocy dla Polaków z główną siedzibą w Londynie. Przed okresem zwiększonego napływu Polaków istniały tak naprawdę tylko dwie organizacje: związany z Ambasadą RP w Irlandii Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny (POSK) i Towarzystwo Irlandzko-Polskie. POSK jest organizacją mającą na celu zachowanie więzi wśród Polaków mieszkających w Irlandii, promocję polskiej kultury, sztuki i tradycji oraz kultywowanie i wzmacnianie tożsamości narodowej (POSK b.r.).

Formalne powstanie Towarzystwa Irlandzko-Polskiego miało związek z historyczną wizytą papieża Jana Pawła II w Irlandii w 1979 r. W czasie stanu wojennego w Polsce (grudzień 1981 r.) Towarzystwo organizowało pomoc dla Polski. Dziś, jako apolityczna organizacja non profit, poprzez działania społeczne i kulturalne promuje przyjaźń, wzajemne zrozumienie i integrację między społecznościami polską i irlandzką. Jest to pierwsza polska organizacja w Irlandii z pełnym członkostwem w EUWP (Europejska Unia Wspólnot Polonijnych). Organizuje ona różne imprezy kulturalno-oświatowe i jest zarządzana na zasadzie dobrowolności przez wybierany cyklicznie dziesięcioosobowy komitet (Irish-Polish Society b.r.).

Według Raportu o sytuacji Polonii i Polaków za granicą sporządzonego przez MSZ (2012) w 2012 r. w Irlandii istniało 20 polskich organizacji. „Atlas polskiej obecności za granicą” (MSZ 2014) wymienia 4 organizacje o charakterze kulturalno-artystycznym, 6 o charakterze edukacyjnym oraz 10 o innym profilu. Organizacje

te zarejestrowane są w następujących miastach: Dublin, Limerick, Galway, Cork, Waterford i Portlaoise oraz Cavan. „Atlas” wyszczególnia również centra zaangażowania polskiej diaspory; są to 3 muzea/galerie/instytuty, 1 dom polski, 6 mszy prowadzonych w języku polskim i 9 polskich bibliotek/archiwów. Jednak status tych ośrodków nie jest podany w dokumencie. Oprócz dwóch wyżej wymienionych organizacji, utworzonych przed akcesją do UE, w literaturze i w Internecie znajdują się wzmianki o rozmaitych innych polskich ośrodkach, stowarzyszeniach, instytucjach i organizacjach w Irlandii⁶.

Placówka konsularna sprawuje opiekę nad pięcioma szkolnymi punktami konsultacyjnymi, finansowanymi przez Polskie Ministerstwo Oświaty (Dublin, Cork, Limerick, Waterford and Cavan) oraz siedmioma innymi punktami edukacyjnymi. Według „Atlasu polskiej obecności za granicą” (MSZ 2014) w Irlandii znajduje się 21 innych weekendowych szkół polskich, które są finansowane ze wsparcia społecznego i częściowo przez Polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych⁷. „The Irish Times”

⁶ Wykaz centrów oraz krótki opis ich działalności znajdują się w załączniku.

⁷ Raport o sytuacji Polaków i Polonii za granicą z 2012 r. podaje liczbę 19 szkół społecznych.

w sierpniu 2013 r. donosił, że liczba polskich szkół weekendowych podwoiła się (do 24) w ciągu ostatnich trzech lat (Carbery 2013) i że uczęszcza do nich około 4000 uczniów z całego kraju. Problemem dla wielu polskich rodzin w Irlandii jest niemożność posłania dzieci do polskiej szkoły; dla mieszkających poza większymi miastami dostępność do takich szkół jest znikoma (MSZ 2014) i w rezultacie tylko 27% polskich dzieci w wieku szkolnym uczęszcza do szkół polskich w Irlandii (MSZ 2009).

Jedną z pierwszych oznak tego, że polska społeczność w Irlandii zaczęła organizować się po 2004 r., jest powstawanie na tamtejszym terytorium prasy i innych mediów polskich. Także irlandzkie gazety zaczęły wydawać wkładki w języku polskim, zaś w telewizji i w radiostacjach pojawiły się polskie programy (Kałuski 2007). Ponadto w Internecie istnieje wiele portali tematycznych, zarówno ogólnoirlandzkich jak i regionalnych, które są przeznaczone dla Polaków w Irlandii (Forum Polonia b.r.)⁸.

c. Charakterystyka społeczno-demograficzna zbiorowości imigranckiej w Irlandii

Wyniki Spisu Powszechnego z 2011 r. wykazały, że liczba nieirlandzkich obywateli mieszkających w Irlandii wzrosła z 224 261 osób w 2002 r. do 544 357 w 2011 r., co stanowi 143-procentowy wzrost w okresie dziewięciu lat, i że największy wzrost – z 63 276 osób w 2006 r. do 122 585 w 2011 r. odnotowano wśród społeczności Polskiej (CSO 2012)⁹. W 2006 r. Ambasada RP w Dublinie szacowała, że w Irlandii pracowało wówczas około 70-80 tys. Polaków (Kałuski 2007). Rok później, według nieoficjalnych danych, w Irlandii przebywało 250 000 obywateli polskich. Mimo że według ostatniego Spisu Powszechnego (CSO 2012) w Irlandii przebywało nieco ponad 120 tys. Polaków, to Ambasada Polska oszacowała ich faktyczną liczbę na prawie 150 tys.¹⁰ (MSZ 2014). Z badań przeprowadzonych przez agencję badawczą *Kinoulty Research* w grudniu 2006 r. wynikało, że w owym czasie już 18% Polaków planowało, że zostanie w Irlandii na stałe, a 50% – tak długo, jak to możliwe (Monaghan 2007). W efekcie, wśród obywateli europejskich mieszkających w Irlandii w 2011 r. najpowszechniejszym językiem był język polski, którym posługiwało się prawie 113 tys. osób (CSO 2012).

Roeder (2011) wskazuje na fakt, że co prawda od 2004 r. przybyło do Irlandii z nowych państw członkowskich UE około pół miliona imigrantów (większość z Polski), ale w 2010 r. rzeczywiście zamieszkiwało ich tam tylko niecałe 200 tys., co potwierdzałoby tezę, że nowa emigracja Wschód-Zachód ma okresowy charakter.

W 2006 r. polscy migranci byli na ogół stosunkowo młodzi; większość z nich stanowili mężczyźni (CSO 2008). Spośród wszystkich grup migrantów przebywających w Irlandii w 2006 r. Polacy mieli najbardziej zachwiany rozkład płci; prawie dwie trzecie wszystkich Polaków było płci męskiej (CSO 2008). Z czasem

⁸ Pełna lista stron internetowych polskiej społeczności w Irlandii znajduje się w załączniku.

⁹ Ostatni Spis Powszechny w Irlandii odbył się w 2011 r. Następny będzie miał miejsce 24 kwietnia obecnego roku (dane z oficjalnej strony internetowej CSO), stąd w tej pracy można było oprzeć się wyłącznie na danych z 2011 r. Zważywszy, że poziom polskiej migracji do kraju ustabilizował się, można przypuszczać, iż niedoszło w tym okresie do większych zmian w wielkości napływu i odpływu Polaków.

¹⁰ Przewiduje się, że nie wszyscy Polacy wzięli udział w Spisie Powszechnym, a ponadto niektóre migracje to nadal migracje wahadłowe, co oznacza, że część migrantów przebywa czasowo w Polsce.

ta dysproporcja pod względem liczebności pomiędzy przedstawicielami obu płci uległa zniwelowaniu (Krings 2010). Do 2011 r. bilans przybrał postać mniej więcej równych proporcji (51,7% mężczyzn w porównaniu do 48,3% kobiet). Mimo że mężczyźni nadal dominują w starszych grupach wiekowych, to różnica ta zmniejszyła się znacznie w 2011 r. (CSO 2012). Jest to wyraźna oznaka łączenia się rodzin wśród polskiej społeczności w Irlandii. Kolejnym dowodem przemawiającym za istnieniem takiego zjawiska jest zwiększenie się liczby polskich dzieci urodzonych na zielonej wyspie (0-14), która to liczba wzrosła ponad trzykrotnie, od niespełna 4500 w 2006 r. do ponad 14 000 w 2011 r. (CSO, 2011) Zmiana w stanie liczebnym polskich rodzin w kraju następowała stopniowo; kobiety zwykle dołączały do swoich partnerów, którzy najpierw przybywali do Irlandii w celu rozpoznania warunków do życia. Obecność dzieci w danej rodzinie zwykle powoduje, że jednoczesna wspólna migracja jest często postrzegana, jako zbyt ryzykowna (Bushin 2009). Również zmiana w strukturze wiekowej wśród polskich migrantów w Irlandii w latach 2006-2011 była znacząca. W szczególności zmienił się odsetek Polaków w wieku poniżej 20 lat – podwoił się on z 10% w 2006 r. do 21% w 2011 r., podczas gdy liczba osób w wieku od 20 do 34 lat zmniejszyła się z 72% do 57% (CSO 2012).

W 2011 r. obywatele polscy i brytyjscy stanowili ponad 43% wszystkich rezydujących w Irlandii cudzoziemskich pracowników (116 tys.), a pozostałe 151 tys. pochodziło z łącznie 185 różnych krajów. Według badaczy Barretta i Duffy (2008) polscy imigranci w Irlandii mają wyższy poziom wykształcenia niż polska populacja ogółem, co wskazuje na to, że w przypadku polskiej zbiorowości na zielonej wyspie można mówić o zjawisku migracji selektywnej. Większość Polaków pracuje na stanowiskach świadczących o ich niskiej pozycji społeczno-ekonomicznej; są oni zatrudnieni głównie w budownictwie, cateringu, sektorach informatycznym i finansowym (głównie w bankach), w urzędach pracy i na wszelkiego rodzaju stanowiskach administracyjnych. Polacy, jako pracownicy przeważają w usługach handlowych, hotelarskich i gastronomicznych oraz w produkcji (MSZ 2014). Problemy językowe są dla polskich migrantów najczęstszą przeszkodą w dostępie do stanowisk zgodnych z ich kwalifikacjami zawodowymi. Wśród blisko 50 tys. nieirlandzkich studentów i uczniów przebywających w Irlandii w 2011 r. (w wieku 15 lat i powyżej) tylko nieco ponad 4500 było z Polski (CSO, 2012), co w porównaniu z ogólną liczbą Polaków w tym kraju, stanowiło stosunkowo niski odsetek.

W 2011 r. większość Polaków mieszkała w Dublinie – 36 tys. z rezydujących w kraju 122 tys. Kolejnym największym skupiskiem Polaków był Cork – 16 tys.; następnym w kolejności było Galway – 7531 (CSO 2012). Polskich obywateli pracujących w określonych zawodach można znaleźć także w mniejszych miastach i na terenach wiejskich (Roeder 2011). Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Dublinie szacowała, że w 2008 r. około 100 tys. Polaków mieszkało w stolicy Irlandii, co stanowiło mniej więcej połowę ówczesnej ludności polskiej w tym kraju (Żelazowska w: Roeder 2011). Szacunki te jednak nie znajdują potwierdzenia w oficjalnych danych pochodzących ze Spisu Powszechnego z 2011 r. Dane te, bowiem wskazują, że Polacy w porównaniu do ludności irlandzkiej lub Brytyjczyków, częściej żyją w większych miastach niż na obszarach wiejskich, a ich skupiska są stosunkowo dość skoncentrowane (Gilmartin i Mills 2008). Ponadto, ponieważ sektory budowlany i przemysłowy – główne źródła zatrudnienia Polaków na terenach pozamiejskich –

najbardziej ucierpiały podczas kryzysu gospodarczego, po 2008 r. sytuacja zmusiła Polaków do wyjazdu do miast (Roeder, 2011).

Coraz więcej Polaków zapuszcza korzenie w Irlandii. Analiza stanu własności gruntów i nieruchomości Polaków w Irlandii pozwala określić, w jakim stopniu integrują się oni ze społeczeństwem irlandzkim. Liczba domów kupowanych na kredyt hipoteczny wzrosła z 648 w 2006 r. do 1820 w 2011 r. (CSO 2012). W 2006 r. prawie 93% Polaków mieszkało w wynajętym mieszkaniu; był to najwyższy odsetek wśród wszystkich badanych grup narodowościowych (CSO 2012). W 2011 r. udział ten wzrósł jeszcze bardziej – do 95,4%, ale na ten wzrost przypuszczalnie wpłynął duży napływ Polaków w tym okresie i fakt, że był to stosunkowo wczesny etap migracji. Najprawdopodobniej odsetek ten spadnie do czasu mającego wkrótce nastąpić kolejnego Spisu Powszechnego. Jak zauważają badacze Fahey i Fanning (2010), imigranci mają tendencję do osiedlania się tam, gdzie dostępność mieszkań do wynajęcia jest najwyższa, ponieważ po pierwsze, kupno nieruchomości jest poza zasięgiem ich możliwości ze względu na wysokie ceny, po drugie zaś, jako nowo przybyli nie kwalifikują się do otrzymania mieszkania socjalnego.

Źródła wskazują, że polscy migranci w Irlandii zaczynają przejawiać bardziej ponadnarodową, globalną orientację i że powoli stają się częścią irlandzkiego krajobrazu (Kropiwek i King-O'Riain 2006; MCA 2010; Olszewska 2011; Titley 2009). Podczas przeprowadzonego przez Simona (2014) badania, Polscy migranci twierdzili, że nawet jeśli dotknie ich bezrobocie, będą w stanie przetrwać (w sensie finansowym) i że nie muszą wracać do Polski. Tylko niewielki procent Polaków deklarował, że chciałby w przyszłości wrócić do Polski; inni wspominali o ewentualnej migracji do innych krajów. Powyższe badania dostarczają istotnych informacji na temat przewidywanych przyszłych trendów w życiu polskiej diaspory w Irlandii. Jej sytuacja uległa zmianie od czasu pierwotnej migracji do Irlandii; niektórzy Polacy mają partnerów, założyli rodziny, mają swoje firmy i ogólnie oceniają jakość swego życia w Irlandii jako lepszą niż to, czego doświadczyli w przeszłości w Polsce. Pomimo wysokiego bezrobocia i rządowych działań oszczędnościowych większość polskich migrantów, a zwłaszcza matki, upatruje lepszej przyszłości dla swoich rodzin w Irlandii (Simon 2014).

Pomimo zauważalnych tendencji integracyjnych, większość polskich imigrantów woli jednak nadal pozostawać w swoim własnym kręgu kulturowym; twierdzą oni, że ich dzieci są bardziej skłonne do wchodzenia w interakcje z Irlandczykami niż oni sami (Simon 2014). Również Łukasz Klimek (2012) podkreśla separatystyczne skłonności wśród Polaków; wnioskuje on, że polscy migranci, zwłaszcza ci planujący powrót, -tworzą tak zwane społeczeństwo równoległe. U innych, tych, którzy zdecydowali się osiedlić na stałe, można zaobserwować bardziej integracyjne zachowania.

II. Charakterystyka kraju przyjmującego

a. Założenia i realizacja polityk imigracyjnych i integracyjnych

W przeciwieństwie do bardziej ustabilizowanych działów polityki społecznej, polityka integracyjna zwykle ulega transformacji pod wpływem nagłych, wymagających konsultacji zmian w społeczeństwie (Office of the Minister for Integration 2008).

Ma to również swoje odzwierciedlenie w szybko zmieniającej się polityce imigracyjnej w Irlandii; mimo że skala napływu imigrantów po 2004 r. stanowiła znaczne wyzwanie dla polityków, to reakcja na nagłe wydarzenia często następowała *ad hoc*. Do dziś w dużym stopniu irlandzka polityka imigracyjna jest prowadzona głównie na płaszczyźnie administracyjnej zamiast na ustawowej. Opóźnienia w zatwierdzeniu nowej Ustawy o Imigracji, Rezydencji oraz Ochronie negatywnie wpłynęły na próby opisanie polityki imigracyjnej i azyłowej Irlandii w projekcie, który miał rzeczony ustawy dotyczyć (Quinn 2010). Co prawda w 2000 r. rząd zapoczątkował kilka inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie problemom o charakterze integracyjnym, jednakże od końca 2008 r., kiedy w Irlandii rozpoczął się okres kryzysu gospodarczego, przeznaczono na to niewiele funduszy. Rozwiązywanie problemów związanych z integracją pozostawiono władzom lokalnym i organizacjom pozarządowym, które przecież także ucierpiały z powodu poważnych cięć budżetowych. W związku z tym przyszła integracja społeczności imigranckiej w Irlandii wciąż pozostaje pod znakiem zapytania (Glynn 2014). Jednym z chlubnych wyjątków w tej dziedzinie jest ułatwianie procesu naturalizacji osobom starającym się o obywatelstwo. Niemniej jednak Quinn (2010) podkreśla, że pomimo wystąpienia tak nieoczekiwanych zmian i braku polityki integracyjnej, do 2010 r. Irlandia nie stanęła w obliczu poważnych problemów integracyjnych i napięć.

W 2008 r. utworzone wówczas Ministerstwo do Spraw Integracji opublikowało raport, w którym szczegółowo omówiono „imperatywy integracji osób o zupełnie innej kulturze, narodowości, języku i religii, tak, aby stali się oni nowymi obywatelami irlandzkimi XXI wieku” (Office of the Minister for Integration 2008: 8). Dokument ten dał wyraz powszechnemu przekonaniu, że podejście interkulturowe jest najlepszą strategią na osiągnięcie sukcesu w zakresie integracji (Ní Chiosáin 2011). Podkreślono w nim, że priorytety przyjęte w tej koncepcji zostały oparte na doświadczeniach innych krajów, samej Irlandii, jak również na dyrektywach Unii Europejskiej. Czynniki, które postrzega się, jako najważniejsze wskaźniki integracji nowo przybyłych, to: zatrudnienie, znajomość języka angielskiego, dzieci i ich edukacja, służba wojskowa, naturalizacja, uczestnictwo w wyborach, posiadanie nieruchomości oraz zawieranie małżeństw mieszanych¹¹.

Wiele z zobowiązań zawartych we wspomnianej wyżej koncepcji ostatecznie nie zostało wdrożonych z powodu kryzysu; krótko mówiąc, zaniechano wprowadzenia większości sugerowanych propozycji działań integracyjnych (Glynn 2014). Projekt Ustawy o Imigracji, Rezydencji oraz Ochronie, nad którym prace rozpoczęto w 2001 r., został opublikowany na początku 2008 r.; ustawa ta miała zastąpić wszystkie dotychczasowe przepisy dotyczące imigracji (część z nich pochodzi jeszcze z 1935 r.), a także posłużyć nakreśleniu skonsolidowanych ustawowych ram dla rozwoju i wdrażania polityki imigracyjnej rządu w przyszłości. Jednak projekt ustawy odłożono na przysłowiową półkę, a wraz z nim – kwestie dotyczące uregulowania stałego pobytu imigrantów i określenia zasad łączenia rodzin. Ponadto Narodowy Komitet Konsultacyjny do spraw Rasizmu i Międzykulturowości został rozwiązany pod koniec 2008 r.. Rząd,

¹¹ W dokumencie wyszczególniono również najważniejsze działania, jakie należy podjąć w celu wprowadzenia ulepszeń w takich dziedzinach, jak na przykład prawo imigracyjne, procedura azyłowa, naturalizacja i długoterminowy pobyt w kraju czy zwalczanie wyzysku i dyskryminacji migrantów.

który doszedł do władzy w lutym 2011 r., zlikwidował Ministerstwo do Spraw Integracji i w jego miejsce utworzył Biuro Promocji Integracji Imigrantów. Aktualizacja ostatnich zmian w polityce integracyjnej wraz z przepisami odnoszącymi się do czterech głównych grup migrantów – pracowników, studentów, członków rodzin oraz osób ubiegających się o ochronę – jest ukazana w załączniku¹².

W „Monitorze Integracji Europejskiej” na 2012 r., czasopiśmie ukazującym się corocznie, wyrażono uznanie dla Irlandii za prowadzenie aktywnej polityki obywatelskiej, ale za to w zakresie zatrudnienia, edukacji i włączenia społecznego imigrantów zielona wyspa uzyskała niskie noty (Glynn 2014). Na przykład od 2008 do 2012 r. zatrudnienie osób pochodzenia nieirlandzkiego spadło o 23%, podczas gdy w przypadku obywateli irlandzkich spadek wynosił tylko 13%; ta procentowa przepaść pogłębiła się jeszcze bardziej w 2013 r., recesja dotknęła, bowiem migrantów bardziej niż Irlandczyków (McGinnity et al. 2014). Ponadto w Monitorze wykazano, że wsparcie finansowe nauczania języka angielskiego dla dzieci w szkołach w samym tylko 2012 r. zmniejszyło się o prawie jedną piątą (McGinnity et al. 2014: 1). Projekt ustawy przedstawiony przez Komisję ds. Równości i Praw Człowieka w Irlandii ma na celu rozszerzenie pełnomocnictwa Biura Promocji Integracji Imigrantów w zakresie promowania dialogu międzykulturowego i integracji migrantów. Paradoksalnie, mimo wsparcia ze strony państwa dla lokalnych działań na rzecz integracji, władze lokalne zostały mocno ograniczone przez znaczące cięcia budżetowe na działania integracyjne; o ile w 2010 r. otrzymały na tę działalność ponad 1,2 mln euro, to suma ta spadła do 160 tys. euro w 2012 r. Organizacje pozarządowe stoją w obliczu podobnych kłopotów finansowych (Glynn 2014).

Polityka migracyjna w zakresie zatrudnienia

Wszyscy obywatele Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA) mogą bez ograniczeń migrować do Irlandii w celu podjęcia pracy. Polityka migracyjna w zakresie zatrudnienia odnosi się, zatem do pracowników spoza Unii Europejskiej. W kwietniu 2003 r. Irlandia poczyniła ważny krok w kierunku prowadzenia bardziej interwencyjnej polityki migracyjnej tym obszarze, ustanawiając Ustawę o Zezwoleniu na Pracę 2003, której głównym celem było kontrolowanie dostępu do rynku pracy dla obywateli z przyszłych nowych państw członkowskich Unii. Irlandzkie prawo socjalne zostało zmienione przed rozszerzeniem UE w 2004 r. i od tego czasu pomoc socjalna uzależniona była od statusu pobytu w tym państwie (*habitual residence*). W kontekście zaistniałego spowolnienia gospodarczego pojawiły się kolejne strategie zarządzania migracją niżej kwalifikowanych pracowników i Irlandia postanowiła utrzymać wymóg posiadania zezwolenia na pracę dla obywateli Rumunii i Bułgarii po ich przystąpieniu do UE w 2006 r.. Ponadto w czerwcu 2009 r. wprowadzono więcej obostrzeń w systemie zezwoleń na pracę. Nie wydaje się nowych pozwoleń

¹² Nawet teraz większość usług związanych z imigracją działa raczej na administracyjnych niż prawnych podstawach. W przeciwieństwie do pozostałych 25 państw członkowskich UE, Irlandia i Wielka Brytania nie są państwami z grupy „Schengen” i utrzymują kontrole graniczne także w odniesieniu do obywateli Unii. Jedynie Irlandia, Wielka Brytania i Dania mogą zrezygnować z przyjęcia instrumentów prawnych Unii Europejskiej w zakresie imigracji i azylu.

na zatrudnienie cudzoziemca na takich posadach, na których przewiduje się pensję poniżej 30 000 euro (Quinn 2010). Studentom i uczniom uczestniczącym w programie nauczania w pełnym wymiarze, przez co najmniej rok wolno pracować do 20 godzin tygodniowo w czasie trwania semestru i do 40 w czasie wakacji (MRCI 2012). Polacy pracujący w Irlandii posiadają takie same prawa na rynku pracy, jak obywatele irlandzcy. Prawo zapewnia pracownikom szereg przywilejów, związanych z czasem pracy, wynagrodzeniem, okresem wypowiedzenia czy standardami pracy (MSZ 2012). Każda osoba pracująca w Irlandii ma prawnie zagwarantowane za wykonaną pracę wynagrodzenie nie niższe niż określona stawka za godzinę pracy – Krajowa Płaca Minimalna (NMW – *National Minimum Wage* – 9,15 euro).

Polityka azylowa oraz dotycząca obywatelstwa

Za sprawą liberalnego prawodawstwa w zakresie obywatelstwa przed 2004 r. ogromnej liczbie azylantów udało się pozostać w Irlandii (Glynn 2014). Jednakże w ostatnich latach miały miejsce istotne zmiany w polityce dotyczącej uzyskiwania obywatelstwa przez cudzoziemców. W przeciwieństwie do innych krajów UE, dzieci urodzone w Irlandii były uprawnione do obywatelstwa irlandzkiego, co wynikało z faktu urodzenia na ziemi irlandzkiej, tj. obowiązującego w tym kraju prawa ziemi (*ius soli*). W referendum przyjęto propozycję stanowiącą, że osoba urodzona na wyspie będzie uprawniona do obywatelstwa, jeśli jeden z rodziców rezydował legalnie w kraju przez minimum trzy z ostatnich czterech lat (z wyłączeniem okresu wnioskowania o azyl i studenckiego). Refugee Act 1996 (wszedł w życie w 2000 r.) ustanowił Komisarza ds. wniosków uchodźców (ORAC), jako niezależny organ, który ustawowo zatwierdza wnioski o azyl w pierwszej instancji. ORAC przedstawia swoje zalecenia Ministrowi Sprawiedliwości, Równości i Reformy Prawa, który wydaje ostateczne decyzje. Na mocy niniejszej ustawy ustanowiono również Apelacyjny Sąd dla Uchodźców, który rozpatruje odwołania od negatywnych decyzji azylowych (Quinn 2010). Wszyscy cudzoziemcy w Irlandii mogą ubiegać się o obywatelstwo Irlandii poprzez naturalizację na podstawie różnych przesłanek, jak na przykład odpowiednio długi okres zamieszkania. Obecnie nie funkcjonuje już absolutne prawo do irlandzkiego obywatelstwa poprzez małżeństwo, choć wymagania, co do długości okresu pobytu są mniej rygorystyczne.

Polityka antyrasistowska

Irlandia ma stosunkowo kompleksowe ustawodawstwo antydyskryminacyjne, które zakazuje dyskryminacji ze względu na stan cywilny, status rodzinny, orientację seksualną, religię, wiek, niepełnosprawność, rasę lub przynależność do społeczności koczowniczej (*Traveller Community*). Jednak badania wykazały, że pomimo tych środków, imigranci nadal spotykają się z przejawami dyskryminowania i dwa razy częściej niż autochtoni zgłaszają przypadki nierównego traktowania w miejscu pracy; dotyczy to w szczególności ciemnoskórych (O'Connell i McGinnity 2008). W odpowiedzi na coraz bardziej negatywne nastawienie do azylantów, które można było zaobserwować w dyskursie publicznym w ostatniej dekadzie XX i na początku XXI wieku, została podjęta inicjatywa mająca na celu zwalczanie narastającego rasizmu. Oprócz szczerze finansowanego programu podnoszenia świadomości społecznej w tym zakresie rząd uruchomił Narodowy Plan Działania Przeciwno Rasizmowi.

W lutym 2002 r. główne irlandzkie partie parlamentarne zgodziły się podpisać antyrasistowski protokół wyborczy; inicjatywa ta była realizowana przez Krajowy Komitet Konsultacyjny do spraw Rasizmu i Międzykulturowości (Glynn 2014). W przeciwieństwie do wielu innych krajów europejskich, Irlandia zapewnia migrantom wyjątkowo szeroki dostęp do uczestnictwa w lokalnym życiu politycznym i została wymieniona, jako kraj, który wprowadził najlepsze praktyki w tym zakresie (Niessenet al. 2007). Wszyscy nieirlandzcy obywatele zamieszkali w tym kraju mogą głosować w wyborach lokalnych w Irlandii pod warunkiem, że byli rezydentami w dniu 1 września roku poprzedzającego wybory (Quinn 2010). Przed 2010 r. poziom zatrudnienia wśród ogółu białych imigrantów kształtował się podobnie jak w przypadku obywateli irlandzkich (Roeder 2011). Wysokość pensji jest uzależniona od znajomości języka angielskiego i z tego powodu migranci z nieanglojęzycznych krajów są poszkodowani pod względem warunków płacowych (O'Connell i McGinnity 2008; Grabowska-Lusińska 2007).

Integracja edukacyjna

W cytowanym wcześniej dokumencie – Oświadczenie o Strategii Integracji i Zarządzania Różnorodnością – rząd opowiada się za prowadzeniem skutecznej integracji w szkołach (Office of the Minister for Integration 2008: 58). W Oświadczeniu postulowano zwiększenie liczby nauczycieli wspomagających, udzielenie dodatkowego wsparcia finansowego szkołom z dużą liczbą uczniów obcego pochodzenia w celu poprawy komunikacji między domem a szkołą, zapewnienie lekcji języka angielskiego dla dorosłych oraz przygotowanie szkół do funkcjonowania w społeczeństwie wielokulturowym. Mimo że budżet na te zadania został poważnie zredukowany, to od roku akademickiego 2012/2013 wprowadzono: dodatkowe wsparcie językowe w szkołach o wysokiej koncentracji uczniów wymagających takiej pomocy, zestawy testowe do wstępnej oceny stopnia znajomości języka wśród uczniów, szkolenia dla personelu zaangażowanego w udzielanie wsparcia językowego, wytyczne dotyczące nauczania języka angielskiego, jako języka dodatkowego oraz broszury na temat edukacji międzykulturowej (McGinnity et al. 2014). Mimo to jak piszą Lyon i Little (2009), a także Faas, Sokołowska i Darmody (2015), badania w szkołach ponadpodstawowych wykazały, że lekcje języka angielskiego faktycznie są prowadzone, ale ich ilość i jakość jest bardzo zróżnicowana, a czasem niewystarczająca. Uczniów, którzy nie mówią po angielsku, postrzega się często, jako problematycznych i zalicza do tej samej kategorii, co uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto, jak zauważa Bushin (2009), oddzielanie takich uczniów od reszty klasy nie jest niczym niezwykłym, a dzieci i tak mają tendencję do przyjaźnienia się z rówieśnikami, którzy mówią w ich języku ojczystym. Oprócz uczęszczania do irlandzkich szkół podstawowych i średnich, wiele polskich dzieci, zwłaszcza młodszych, chodzi także do polskich szkół weekendowych, gdzie zajęcia prowadzone są zgodnie z polskim programem nauczania (Roeder 2011).

Niestety, poziom realizacji dyrektywy 77/486/EWG¹³ w Irlandii od wielu lat jest niski. Ze względu na oszczędności w budżecie, wprowadzone w ciągu ostatnich kilku

¹³ Dyrektywa EU w sprawie kształcenia dzieci pracowników migrujących, przyjęta 25 lipca 1977 r. przez Radę Wspólnot Europejskich, zobowiązuje państwa członkowskie m.in. do zastosowania

lat, nadal nie przewidziano na to środków finansowych i w efekcie nauka języka ojczystego dzieci migrantów z krajów UE nie jest w żaden sposób wspierana przez władze centralne (MSZ 2012).

Irlandzkie działania na rzecz integracji z perspektywy polskiej

Instytucje rządowe i pozarządowe, działające głównie na podstawie dyrektyw, rozporządzeń i wytycznych z Brukseli¹⁴, również podejmowały wiele inicjatyw, by pomóc nowo przybyłym¹⁵ (MSZ 2012). Jak wskazano w raporcie o sytuacji Polaków i Polonii w Irlandii, zakres tych działań był szeroki. W wielu szkołach stopnia podstawowego, w rejonach o dużym zagęszczeniu Polaków zatrudniono dodatkowych nauczycieli uczących polskie dzieci języka angielskiego. Władze irlandzkie dbały, by Polacy poszli do urn wyborczych w czasie wyborów do Parlamentu Europejskiego i do samorządów lokalnych. Wiele instytucji oraz agencji rządowych zaczęło oferować i nadal oferuje usługi w języku polskim. Instytucje zatrudniające polskich pracowników korzystają z pomocy tłumaczy lub umieszczają informacje po polsku na swoich stronach internetowych. Pojawiło się wiele publikacji przeznaczonych dla imigrantów, jak np. wydany przez FAS prospekt wraz z DVD w języku polskim „Know Before You Go” („Dowiedz się, zanim pojedziesz”), informator „Codzienne życie w Irlandii” wydany przez organizację Crosscare czy przewodnik dotyczący najmu mieszkania opublikowany przez organizację Threshold. Rządowa agencja pośrednictwa pracy FAS korzysta z telefonicznego serwisu tłumaczeniowego. Dział zasiłków rodzinnych uruchomił serwis telefoniczny, dzięki któremu dzwoniący mogą skorzystać z porady polskiego konsultanta (MSZ 2012).

b. Uwarunkowania formalnoprawne i finansowe funkcjonowania organizacji imigranckich

W Irlandii nie istnieje jedna, konkretna, narzucona przez prawo forma dla fundacji/organizacji pożytku publicznego (The Wheel 2015; Nordon 2009). Powszechne jest zakładanie fundacji/organizacji pożytku publicznego jako spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (*companies limited by guarantee*) (bez kapitału zakładowego) lub fundacji pożytku publicznego, choć możliwe jest również zastosowanie innych form struktur zarządzających, jak niezarejestrowane stowarzyszenia (*unincorporated associations*), spółdzielnie (*co-operatives*), towarzystwa zapomogowe (*provident societies*) itd. (Nordon 2009). Wszystkie organizacje charytatywne muszą być wpisane do rejestru prowadzonego przez organ kontrolny organizacji charytatywnych.

odpowiednich środków, mających na celu wspieranie nauczania języka ojczystego oraz szerzenie wiedzy o kulturze państwa pochodzenia.

¹⁴ Opublikowany zestaw Wspólnych Podstawowych Zasad Integracji (zamieszczony w załączniku) jest powoli adaptowany w takiej czy innej formie przez państwa członkowskie. Jak już wspomniano, zasady te miały i nadal mają decydujący wpływ na rozwój strategii integracyjnych w Irlandii.

¹⁵ Istnieją organizacje ukierunkowane na udzielanie wsparcia tylko migrantom; ich działalność skupia się na przykład na udzielaniu im pomocy w uzyskaniu świadczeń społecznych czy przy rozliczeniach podatkowych. Najważniejsze z tych organizacji to: *Crosscare Migrant Project*, *Migrants Rights Centre Ireland*, *Nasc* (z siedzibą w Cork), *Doras* (z siedzibą w Limerick), *Cairde* (MSZ 2012).

Jeśli istniejąca organizacja nie zostanie wpisana do rejestru do 16 kwietnia 2016 r., jej działalność będzie uznana za nielegalną (The Wheel 2015).

Większość organizacji non profit w Irlandii istnieje, jako spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Organizacje realizujące cele pożytku publicznego i przeznaczające na to wszystkie swoje środki kwalifikują się do zwolnienia z opodatkowania; należy zarejestrować taką organizację w Urzędzie Kontroli Organizacji Charytatywnych i wnioskować do urzędu skarbowego o zwolnienie z podatku na podstawie faktu, że organizacja ma charakter charytatywny (Philanthropy Ireland b.r.). O ile nie istnieją przepisy prawne określające, co jest celem charytatywnym, to przy ocenie statusu organizacji generalnie brane są pod uwagę cztery szeroko pojęte kryteria: łagodzenie skutków ubóstwa, rozwój oświaty, przeznaczanie środków na potrzeby kultu religijnego oraz wszelkie inne cele użyteczne społecznie (The Wheel 2015). Ponadto wszystkie organizacje, aby móc ubiegać się o zwolnienie z podatku, wymagają posiadania struktury prawnej i organu kontrolnego. Głównie przyjmują one jedną z trzech form prawnych: nieposiadające osobowości prawnej stowarzyszenie z konstytucją lub regulaminem, fundacja charytatywna ustanowiona przez umowę powierniczą lub spółka zarządzana protokołem lub statutem (<http://www.revenue.ie/en/index.html>).

O statusie organizacji pożytku publicznego decyduje to, czy organizacja prowadzi działalność ukierunkowaną na cele pożytku publicznego, a nie od konkretnej formy prawnej. W Irlandii termin „fundacja” nie odnosi się, więc do struktury instytucji prawnej, jak ma to miejsce w innych państwach. Działalność gospodarcza dopuszczalna jest wówczas, gdy ma bezpośrednio wspierać realizację celów pożytku publicznego organizacji, tj., gdy stanowi środek do osiągnięcia tych celów. Nie ma konkretnych wymogów prawnych dotyczących podejmowania przez organizacje pożytku publicznego działalności gospodarczej, innych aniżeli wymagania określone w prawodawstwie podatkowym, odnoszącym się do działań gospodarczych organizacji pożytku publicznego (Nordon 2009).

Środki z budżetu państwa stanowią najważniejsze źródło finansowania organizacji non profit. Inne źródła finansowania to: darowizny prywatne, wpłaty z tytułu kar, dochód z lokat, dotacje korporacyjne, składki członkowskie. Prywatne darowizny obejmują *fundraising* prowadzony społecznie (zbiórki, bezpośredni *mailing*, *fundraising* podczas imprez, a także zobowiązanie do wpłat poprzez zlecenie stałe lub polecenie zapłaty w rachunku bankowym) oraz granty. W zakresie *fundraisingu* istnieją pewne ograniczenia. Zbiórka pieniędzy w miejscach publicznych stanowi przedmiot Ustawy o zbiórkach ulicznych i domowych; wymagane jest tutaj pozwolenie policji (tzw. Gardy), a wnioski składa się do komisarza lokalnej policji. Nowa Ustawa o organizacjach pożytku publicznego (Charities Act) z 2009 r. zmieniła Ustawę z 1962 r., rozciągając wymóg uzyskania zezwolenia zarówno na gotówkową, jak i bezgotówkową zbiórkę w miejscach publicznych (Nordon 2009).

c. Dyskurs publiczny o imigrantach i ich organizacjach

Według wyników Europejskiego Sondażu Społecznego (*European Social Survey*) z lat 2002-2010 (McGinnity et al. 2014), opinia na temat imigrantów w Irlandii była bardzo pozytywna pomiędzy 2002 a 2006 r. Później, z roku na rok, stopniowo stawała się ona coraz gorsza, co trwało aż do 2010 r. Autorzy Monitora podkreślają,

że *boom* gospodarczy i związany z nim dobrobyt mogły być jedną z przyczyn tak pozytywnego nastawienia do imigrantów w 2006 r. Faktycznie w latach narastającej fali imigracji stosunek do migrantów stawał się coraz bardziej przychylny, ale skoro działo się tak tylko do 2006 r., to należy wnioskować, że w tym okresie nastąpiła zmiana stosunku do migrantów, nawet jeśli jej skala była jeszcze niewielka (McGinnity et al. 2014).

Debaene (2008) podkreśla, że społeczność przyjmująca wykazała duże zainteresowanie Polonią, a także językiem polskim i kulturą. W lipcu 2006 r. największy w Irlandii tygodnik katolicki „The Irish Catholic” zaczął wydawać wkładkę w języku polskim. Redaktor pisma Michael Kelly powiedział, że zarówno gazeta, jak i Kościół irlandzki chcą, by Polacy integrowali się uczestnicząc także w życiu irlandzkiego Kościoła. Od 2007 r. przez krótki okres ukazywał się wydawany w języku angielskim miesięcznik „Polish Neighbour”, dotyczący Polski i Polaków, przeznaczony głównie dla Irlandczyków, a dublińska stacja telewizyjna City Channel od 2005 r. emitowała polski program, powtarzany 4 razy w tygodniu. Również rozmaite radiostacje irlandzkie nadawały polskie programy radiowe; Irlandczycy zaczęli nawet importować polskie piwo i inne produkty (Kałuski 2007).

Mniej więcej po 2010 r. zainteresowanie społecznością polską w mediach irlandzkich spadło; można było usłyszeć głównie wzmianki o wydarzeniach takich, jak Mistrzostwa Europy w piłce nożnej czy o przestępstwach popełnianych wśród społeczności polskiej. W irlandzkich szkolnych podręcznikach do historii o Polsce wspomina się bardzo sporadycznie i są to wątki raczej poboczne; pojawiają się one przy okazji informacji o Koperniku (urodzony w Polsce), przy opisie sytuacji Europy po I wojnie światowej (mapa Europy z konturami Polski), w związku z tematem wybuchu II wojny światowej czy zimnej wojny i wreszcie, gdy mowa o obaleniu komunizmu i przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej (MSZ 2012).

Przed nadejściem recesji Polacy w irlandzkich mediach i dyskursie publicznym byli przedstawiani, jako wartościowi, ciężko pracujący obywatele (Kropiwiec i King-O’Riain 2006). W szczególności ceniono ich za etykę pracy. Badania pokazują, że migranci z nowych krajów członkowskich nie wypierają z rynku pracy pracowników irlandzkich (Doyle et al. 2006), a korzystne warunki gospodarcze w momencie przybycia tej grupy imigrantów były prawdopodobnie przyczyną stosunkowo przychylnego odbioru „przybyszów” przez społeczeństwo irlandzkie (Roeder 2011). Polacy mają opinię dobrych i rzetelnych pracowników i stosunkowo dobrze integrują się z lokalną społecznością oraz środowiskiem pracy. Większość wykonuje zajęcia związane z niskim statusem społecznym, ale są też cenieni jako architekci, inżynierowie i projektanci budowlani; spotykamy ich również w agencjach pośrednictwa pracy czy w biurach administracji państwowej (MSZ 2012). Zważywszy na fakt, że Polacy rzadko angażują się w działalność związków zawodowych w Irlandii (Turner, D’art. i Cross 2008) świadczy to o tym, iż nie postrzegają siebie, jako grupy dyskryminowanej na rynku pracy.

Polscy obywatele wykazują aktywność na polu politycznym i społecznym. Główne partie (*Fianna Fail* i *Fine Gael*) zatrudniają Polaków na stanowiskach dotyczących

integracji, *publicrelations* i w Krajowej Konsultacyjnej Komisji do Spraw Rasizmu i Międzykulturowości (Turner, D'Art i Cross 2008).

Jak już zostało wspomniane, przed 2010 r. stosunkowo rzadko występowały jakiegokolwiek napięcia na tle narodowościowym (Quinn 2010). Jedynym przykładem negatywnego dyskursu w mediach na temat Polaków były artykuły o nierozważnym, stwarzającym zagrożenie prowadzeniu pojazdów przez Polaków oraz o zarejestrowanych w Polsce samochodach, które były zwolnione z podatku i ubezpieczenia w Irlandii (Haynes et al. 2009). W 2012 r. miał miejsce przykry incydent prasowy, który stawiał polską społeczność w negatywnym świetle. Gazeta „Irish Independent” (Harkin i Costello 2012), przeinaczając polską wersję artykułu z „Gazety Wyborczej”, opisała historię bezrobotnej kelnerki z Polski, która jakoby bardzo sobie chwaliła życie na zasiłkach w hrabstwie Donegal. To spowodowało lawinę nieprzychylnych komentarzy w stosunku do polskich imigrantów, a rozdmuchana afery zaowocowała listem przesłanym przez polskiego ambasadora do irlandzkiej gazety. Mimo wszystko w Raporcie o sytuacji Polaków i Polonii za granicą podkreślono, że historia ta ostatecznie miała korzystny wpływ na wizerunek polskiej społeczności w Irlandii, ugruntowując opinię o Polakach jako o sumiennych, uczciwych pracownikach, a przy tym ludziach o serdecznym i otwartym usposobieniu (MSZ 2012).

d. Dominujące postawy społeczeństwa irlandzkiego wobec imigrantów i ich organizacji

Przypadek Irlandii jest o tyle szczególny, że większość imigrantów przybyła tu w czasie wzrostu ekonomicznego, a to mogło stanowić impuls do stworzenia korzystnych warunków dla ich integracji gospodarczej (Roeder 2011). Ponadto większość imigrantów pochodzi z krajów katolickich i są biali, co oznacza, że ryzyko dyskryminacji ze względu na religię lub kolor skóry jest mniejsze (Barrett i Duffy 2008; Fanning 2011). Co więcej, ponieważ ich głównym celem była poprawa statusu materialnego (wyjechali do Irlandii w poszukiwaniu pracy), stąd prawdopodobieństwo, że będą liczyć na pomoc społeczną było niewielkie. Wszystko to razem wzięte może wskazywać, że integracja imigrantów w Irlandii powinna przebiegać z mniejszą ilością komplikacji niż w innych krajach, gdzie kontekst gospodarczy w czasie przybycia fali migracyjnej był mniej korzystny i gdzie imigranci różnili się bardziej od rodzimej ludności (Roeder 2011).

W 2008 r. w Irlandii przeprowadzono badania dotyczące emigrantów, w których brały udział jedynie osoby narodowości irlandzkiej. Według spostrzeżeń Haynes i współpracującego z nią zespołu badaczy (2008), Polacy w Irlandii byli przedstawiani w pozytywnym świetle zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w dyskursie publicznym. Złożyła się na to głównie etyka pracy polskiego pracownika oraz jego znaczenia dla irlandzkiej gospodarki. Polacy byli najczęściej wymienianą grupą emigrancką w Irlandii (98% doniesień o emigrantach) i równocześnie wskazywaną, jako zbiorowość najlepiej zintegrowana ze społeczeństwem irlandzkim (67% doniesień). Za przyczynę sukcesu Polaków respondenci podawali: zdolność do ciężkiej pracy (29,2%), podobieństwo kulturowe do Irlandczyków (13,6%), katolicyzm (10,3%), znajomość języka angielskiego (5,8%). Ten pozytywny obraz był powielany w przekazie medialnym, w którym podkreślano podobieństwo Polaków do Irlandczyków. Kiedy

pytano respondentów o negatywne aspekty funkcjonowania Polonii, najczęściej podawanym przykładem było stwarzające zagrożenie, lekkomyślne poruszanie się jej przedstawicieli polskimi samochodami (z kierownicą po lewej stronie) po irlandzkich drogach. Doniesienia o tym problemie pojawiały się również w mediach (BBC 2009).

Również w Raporcie o sytuacji Polonii i Polaków za granicą (MSZ 2009; tenże 2012) podkreśla się, że wizerunek Polaków w Irlandii jest pozytywny i że Polacy są postrzegani, jako dobrzy i solidni pracownicy. Często wskazuje się na podobieństwa w historii obu narodów, zwraca się także uwagę na wspólne obu narodom wyznanie rzymskokatolickie. Antypolskie incydenty mają sporadyczny charakter. Mimo że na początku 2006 r. Partia Pracy zainicjowała dyskusję na temat przywrócenia obowiązku posiadania pozwolenia na pracę przez nowych członków UE, w tym Polaków, to inne partie polityczne odrzuciły tę inicjatywę i Partia Pracy musiała zrezygnować ze swego pomysłu. Pojawił się też problem dzieci emigrantów, jako tych, które opóźniają postępy w nauce autochtonów poprzez swoją słabą znajomość języka angielskiego. W 2008 r. rzecznik do spraw edukacji Brian Hayes, należący do opozycyjnej partii *Fine Gael*, zaproponował „segregację” dzieci imigrantów; twierdził, że dzieci, które mają kłopoty z językiem angielskim, powinny trafić do odrębnych klas. Zmiany proponowane przez polityka opozycji nie zostały jednak wdrożone. W Raporcie o sytuacji Polonii i Polaków za granicą podkreśla się, że ogólne nastawienie do Polaków jest pozytywne, a przejawy antypolonizmu, o ile w ogóle incydenty o charakterze antypolskim można tak nazwać, są sporadyczne.

III. Bilateralne relacje między Polską a Irlandią.

a. Charakterystyka stosunków politycznych w XX i XXI wieku

Zarówno w okresie międzywojennym, jak i bezpośrednio po II wojnie światowej stosunki dyplomatyczne między Irlandią i Polską właściwie nie istniały. Do 1976 r. utrzymywano jedynie sporadyczne kontakty handlowe między tymi dwoma państwami. Porozumienie dyplomatyczne między Polską a Irlandią na szczeblu ambasad zostało nawiązane we wrześniu 1976 r. W efekcie od 1977 r. ambasador PRL w Danii był akredytowany w Dublinie, a ambasador Republiki Irlandzkiej w Szwecji i Finlandii – w Warszawie. W 1979 r. odbyły się pierwsze polsko-irlandzkie konsultacje polityczne w irlandzkim Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Delegacjom przewodniczyli wiceministrowie spraw zagranicznych: Polski – Józef Czyrek oraz Irlandii – Noel Doora. W następnych latach w Irlandii akredytowano ambasadorów PRL w Brukseli (od 1979 r.), Hadze (od 1981 r.), a w latach 1984-1991 – w Londynie. Od 1991 r. Polska ma swoją ambasadę w Dublinie¹⁶.

Dwustronna współpraca polityczna, realizowana głównie w formie spotkań szefów rządów, ministrów czy parlamentarzystów, tworzy dobry klimat, ważny dla zapewnienia współdziałania w innych dziedzinach, np. dla utrzymania dodatniego dla Polski bilansu obrotów handlowych, intensywnej współpracy naukowo-akademickiej czy

¹⁶ Informacje te pochodzą ze strony Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Irlandii.

zapewnienia dobrego, zgodnego z lokalnymi tradycjami i zwyczajami, traktowania Polaków przebywających w Irlandii.

Dla Polski i Polaków bardzo duże znaczenie miała decyzja rządu irlandzkiego o otwarciu rynku pracy dla polskich obywateli natychmiast po przystąpieniu Polski do UE; dzięki temu liczna grupa Polaków mogła rozpocząć pracę i edukację w Irlandii. W znacznej mierze Polacy dokonali legalizacji nie tylko swojej pracy, ale i pobytu. W Irlandii niezbędna do podjęcia legalnego zatrudnienia jest obowiązkowa rejestracja, tzw. Numer Ubezpieczenia Społecznego (PPS) (Radiukiewicz i in. 2006). Od czasu otwarcia irlandzkiego rynku pracy w 2004 r. Polska i Irlandia pozostają ważnymi partnerami w sferze politycznej, ekonomicznej i kulturalnej.

- b. Charakterystyka umów i porozumień międzynarodowych między Polską a Irlandią

Charakterystyka współpracy ekonomicznej

Dopiero po wizytach irlandzkich misji handlowych w Polsce w 1968, 1971 i 1972 r. powoli zaczął ożywiać się handel między obydwojoma państwami. Irlandia rozpoczęła eksport wyrobów elektronicznych, tekstyliów, skór i materiałów ogniotrwałych do Polski i import sprzętu i maszyn rolniczych, chemikaliów i tkanin – przedtem importowano z Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jedynie węgiel. Polska dostarczała 80% importowanego przez Irlandię węgla. W 1972 r. Irlandia pierwszy raz uczestniczyła w Międzynarodowych Targach w Poznaniu (Kałuski 2007).

Dzisiaj współpraca ekonomiczna między Polską a Irlandią opiera się głównie na zadaniach wspierających wspólną politykę handlową, realizowanych w ramach przynależności do Unii Europejskiej. Aktywna współpraca gospodarcza między tymi dwoma krajami funkcjonuje również na forum międzynarodowym, w ramach członkostwa w wielostronnych organizacjach o charakterze gospodarczym, takich jak: *WTO*, *OECD* czy *UNIDO*. Stosunki gospodarcze między Polską a Irlandią regulowane są m.in. przez: Traktat Akcesyjny z 16 kwietnia 2003 r. oraz wszystkie akty prawne UE przyjęte na tej podstawie; Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Irlandii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, sporządzoną w Madrycie dnia 13 listopada 1995 r. (Dz.U. 1996 Nr 29, poz. 129). W mocy pozostają nadal odpowiednie postanowienia Umowy o Rozwoju Współpracy Gospodarczej, Przemysłowej i Naukowo-Technicznej z 13 czerwca 1977 r. (Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Dublinie b.r.). Inną umową, która ma bezpośredni wpływ na życie polskich migrantów w Irlandii, jest Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Irlandii o współpracy w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej i innej poważnej przestępczości, sporządzona w Warszawie dnia 12 maja 2001 r. (Dz.U. 2006 Nr 103, poz. 701 – obowiązuje od dnia 18 marca 2006 r.). Reguluje ona warunki polsko-irlandzkiej współpracy policyjnej i przyczynia się do tego, że coraz więcej Polaków stara się o pracę w irlandzkiej policji.

W badaniu *Economic Survey 2012*, przeprowadzonym przez Polsko-Niemiecką Izbę Przemysłowo-Handlową we współpracy z 6 innymi izbami, w tym też irlandzką, 95% inwestorów zagranicznych wybierało Polskę, jako dogodną lokalizację na swoje

inwestycje (AHK 2012). W 2008 r. obroty handlowe pomiędzy Polską i Irlandią sięgnęły rekordowej kwoty 1488 mln euro¹⁷. Liczne połączenia lotnicze sprzyjały i nadal sprzyjają rozwojowi handlu między obydwojoma krajami. Powstała również sieć kontaktów pomiędzy *Irish Polish Business Association* w Dublinie (IPBA b.r.) i Irlandzką Izbą Handlową (*Irish Chamber of Commerce and Enterprise Ireland*) w Warszawie.

Charakterystyka współpracy kulturalno-naukowej

Ambasada Polska w Irlandii tak określa charakter swojej współpracy z Republiką Irlandii: „Przy realizacji zadań z zakresu dyplomacji publicznej i kulturalnej Ambasada RP w Dublinie współpracuje z irlandzkimi ministerstwami, m.in. Ministerstwem Sztuki, Dziedzictwa Narodowego i Kultury Irlandzkiej; miejscowymi ośrodkami kultury oraz szeregiem instytucji i organizacji, w tym też kluczowych ośrodków naukowo-badawczych w Irlandii. Oprócz działań realizowanych w ramach dużych przedsięwzięć staramy się angażować w mniejsze projekty, które służą umacnianiu więzi między polskimi i irlandzkimi twórcami kultury oraz przedstawicielami środowiska akademicko-naukowego”. Jako przykłady takich działań ambasada podaje na swojej stronie internetowej np. założenie wirtualnej galerii polskich fotografów w Irlandii, organizację festiwalu Polska Éire czy spotkań ze znanymi Polakami. Należy dodać, że Senat RP zainteresowany był (przynajmniej do 2009 r.) działalnością organizacji polonijnych; zainteresowanie to przejawiało się poprzez aktywne działania Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” i zaowocowało wielokrotnymi dofinansowaniami działalności organizacji przez ambasadę (MSZ 2009).

c. Dominujące wzajemne postawy społeczeństw Polski i Irlandii

Stopień integracji i asymilacji jest często wskaźnikiem tego, jak bardzo pozytywnie lub negatywnie postrzega się określoną wspólnotę. Roeder nadmienia, że Polacy to grupa najczęściej wymieniana przez respondentów poproszonych o zidentyfikowanie nowych imigrantów i jednocześnie postrzegana, jako najlepiej zintegrowana ze społeczeństwem irlandzkim. Według ankietowanych przyczyną takiego stanu rzeczy są podobieństwa kulturowe, fakt, że większość Polaków wyznaje katolicyzm oraz to, że Polacy zwykle ciężko pracują (Haynes et al. 2009). Steen (2010) jest zdania, że nawet w okresie recesji sytuacja ta nie zmieniła się na niekorzyść Polaków, i że Irlandczycy doceniają, iż wielu Polaków, pomimo zaistniałych problemów ekonomicznych, nie opuszcza Irlandii i powoli zapuszcza korzenie w nowym kraju.

Z drugiej strony inni badacze podkreślają, że polscy migranci mogą tworzyć tzw. społeczności równoległe. Simon (2014) zwraca uwagę, że Polacy są skłonni do życia w swego rodzaju izolacji społecznej, która prawdopodobnie rodzi się ze względu na wspólne zainteresowania krajan i posługiwanie się tym samym językiem. Według Nolki i Nowosielskiego (2009), mimo że większość respondentów twierdziła, iż stosunek Irlandczyków wobec polskich migrantów jest bardzo pozytywny, tak naprawdę tylko jedna czwarta grupy miała stały kontakt z obywatelami Irlandii i były to głównie stosunki na płaszczyźnie zawodowej. Szczególny wzgląd i szacunek Polaków dla języka ojczystego, tożsamości, wartości rodzinnych, historii i zwyczajów

¹⁷ Źródło: Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Dublinie.

częściowo może tłumaczyć fakt, że decydują się oni na swego rodzaju wykluczenie społeczne (Simon 2014). Ponadto w badaniach Klimka (2012) bardzo ważną kwestią w życiu ankietowanych okazały się tworzone przez nich typowo polskie sieci społeczne, a dane empiryczne pokazują, że życie prywatne i społeczne respondentów toczyło się w dużym stopniu wewnątrz tych sieci. To powodowało, że oprócz postaw integracyjnych przejawiali oni również zachowania separacyjne. Ogólnie, niewiele negatywnego można powiedzieć na temat wzajemnych stosunków obu społeczeństw. Mimo to w Raporcie o sytuacji Polonii i Polaków za granicą podkreślony został problem pozostawiania wielu Polaków wyłącznie w swoim gronie i tworzenia w ten sposób czegoś w rodzaju getta, zaś Radiukiewicz i in. (2006) zwraca uwagę na słabe zainteresowanie respondentów kulturą irlandzką. Powoduje to, że Polacy są postrzegani w Irlandii, jako grupa zamknięta, marginalna i trzymająca się na uboczu. Co prawda Konsulat przyjmuje zgłoszenia od Polaków, jako ofiar dyskryminacji, są to jednak przypadki odosobnione (MSZ 2009).

Polacy stają się w Irlandii coraz bardziej znani i popularni, a Polska, dzięki dużej liczbie połączeń lotniczych, jest coraz częściej odwiedzana przez Irlandczyków. Według danych Ambasady Irlandii w Warszawie w 2008 r. Polskę odwiedziło ponad 100 tys. Irlandczyków (MSZ 2009). W związku z mistrzostwami piłkarskimi EURO 2012 Polacy w Irlandii zaangażowali się aktywnie w promocję Polski, co potwierdza mnogość i zakres imprez zorganizowanych w 2011/2012. MSZ podkreśla też, że instytucje, organizacje pozarządowe, jak i prywatne biznesy odnoszą się bardzo życzliwie do pomysłów i inicjatyw Polaków. Irlandczycy pomagają Polakom w różnych przedsięwzięciach kulturalnych, sportowych, szkoleniowych, a wizerunek Polaków w Irlandii jest nadal pozytywny (MSZ 2012).

IV. Literatura

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Dublinie b.r., *Współpraca ekonomiczna*, w: „Dublin.MSZ.Gov.Pl”,
http://www.dublin.msz.gov.pl/pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_ekonomiczna/
(dostęp: 06.02.16).

Barret A., Duffy D. (2008) *Are Ireland's immigrants integrating into its labor market?* „International Migration Review” no. 42, s. 597-619.

Bushin N. (2009), *from central and Eastern Europe to Ireland: Children's experiences of migration*, w: N.Laoirei in., *Tell Me About Yourself: Migrant Children's Experiences of Moving To and Living In Ireland*, Cork: University College Cork.

Carbery G. (2013), *Number of Polish weekend schools doubles to 24 over past three years; Demand on the rise as 4,000 students seek to maintain native language skills*, „The Irish Times” 27.08.2013, <http://www.irishtimes.com/news/education/number-of-polish-weekend-schools-doubles-to-24-over-past-three-years-1.1506362/>.

Central Statistics Office (CSO) Ireland (2008), *Census 2006: Non-Irish Nationals Living in Ireland*, Cork.

Central Statistics Office (CSO) Ireland (2009), *Foreign Nationals: PPSN Allocations and Employment*, Dublin.

Central Statistics Office (CSO) Ireland (2011), *Highlights from Census 2011, Part 2*, <http://www.cso.ie/en/newsandevents/pressreleases/2012pressreleases/pressreleasethisireland-highlightsfromcensus2011part2/> (dostęp: 06.02.16).

Central Statistics Office (CSO) Ireland (2012), *Census 2011, Profile 6: Migration and Diversity*, Dublin.

Debaene E. (2008), *Emigration Versus Mobility. The Case of the Polish Community in France and Ireland* (Chapter 1), w: D. Singleton, V. Regan, E. Debaene, *Linguistic and Cultural Acquisition in a Migrant Community*, Dublin: Trinity College.

Dobruszkes F. (2006), *An analysis of European low-cost airlines and their networks*, „Journal of Transport Geography” no. 14, s. 249-264.

Doyle N., Hughes G., Wadensjö E. (2006), *Freedom of Movement for Workers from Central and Eastern Europe: Experiences in Ireland and Sweden*, Dublin: Economic and Social Research Institute.

Faas D., Sokołowska B., Darmody M. (2015), *„Everybody is Available to Them”: Support Measures for Migrant Students in Irish Secondary Schools*, „British Journal of Educational Studies” no. 63.

Fahey T., Fanning B. (2010), *Immigration and socio-spatial segregation in Dublin, 1996-2006*, „Urban Studies” no. 47.

Fanning B. (2011), *Immigration and social cohesion in the Republic of Ireland*, Manchester: Manchester University Press.

Fennema M., Tillie J. (2001), *Civic community, political participation and political trust of ethnic groups*, „Connections” no. 24(1), s. 26-41;

Forum Polonia, 2016, <http://forumpolonia.org/en/> (dostęp: 6.02.2016).

Gilmartin M., Mills G. (2008), *Mapping migrants in Ireland: The limits of cartography*, „Translocations” no. 4(1), s. 21-34.

Glynn I. (2014), *An Overview of Ireland's Integration Policies*, „Interact Research Report” no. 2014/10, San Domenico di Fiesole: European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

Główny Urząd Statystyczny (GUS) (2012), *Poland's Unemployment Figures 2000-2012*, <http://www.tradingeconomics.com/poland/indicators> (dostęp: 09/02/2016).

Grabowska I. (2003), *Irish Labour Migration of Polish Nationals: Economic, Social and Political Aspects in the Light of the EU Enlargement*, Warszawa: Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Grabowska-Lusińska I.(2007), *Analiza irlandzkiego rynku pracy w kontekście procesów migracyjnych po 1 maja 2004 r. ze szczególnym uwzględnieniem napływu Polaków*, „CMR Working Papers” no. 25/83.

Harkin G., Costello N. (2012), *Welcome to „good life” on welfare – how Polish waitress embraced La Dole-ce Vita*, „Irish Independent” 1.02.2012.

Haynes A., Devereux E., Breen M. J. (2009), *In the know? Media, migration and public beliefs*, Dublin: Dublin City University.

Immigrant Council of Ireland (ICI) (2003), *Handbook on Immigrants’ Rights and Entitlements in Ireland*, Dublin.

Irish Department of Social and Family Affairs (2008), *Allocation of Personal Public Service Numbers for all Countries from 2000 to 2008*, Dublin.

Irish-Polish Society (portal internetowy), <http://irishpolishsociety.ie/> (dostęp: 6.02.2016).

Kałuski M.(2007), *Śladami Polaków po świecie. Polacy w Irlandii*, <http://przegląd.australink.pl/literatura/śladaami/kaluski11.pdf> (dostęp: 6.02.2016).

King-O’Riain R.(2008), *Target earning/learning, settling or trampolining? Polish and Chinese immigrants in Ireland*, „Irish Geography” no. 41, s. 211-233.

Klimek Ł. (2012), *Polscy migranci mieszkający w Irlandii, ich strategie akulturacyjne i stosunek wobec integracji*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” nr 3(38), s. 27-52.

Komito L., Bates J. (2009), *Virtually Local: social media and community amongst Polish nationals in Dublin*, „Aslib Proceedings: New Information Perspectives” no. 61(3), s. 232-244.

Krings T. (2010), *The impact of the economic crisis on migrants and migration policy: Ireland*, w: *Migration and the Economic Crisis: Implications for Policy in the European Union*, Geneva: International Organization for Migration.

Krings T. et al. (2009), *Migration and Recession: Polish Migrants in Post-Celtic Tiger Ireland*, „Trinity College Dublin Sociological Research Online” no. 14.

Krings T. et al. (2011), *From boom to bust: Migrant Labour and Employers in the Irish Construction Sector*, „Economic and Industrial Democracy” no. 32, s. 459-476.

Krings T.et al. (2013), *New mobilities in Europe: Polish migration to Ireland post-2004*, Manchester: Manchester University Press.

Kropiowiec K., King-O'Riain R. (2006), *Polish Migrant Workers in Ireland*, Dublin: National Consultative on Racism and Interculturalism (NCCRI).

Little L., Z. i D. (2009), *English Language Support in Irish Post-Primary Schools: Policy, challenges and deficits*, Dublin: Trinity College Dublin.

Luthra R., Platt L., Salamońska, J. (2014), *Migrant diversity, migration motivations and early integration: the case of Poles in Germany, the Netherlands, London and Dublin*, „LEQS Paper” no. 74/2014, <http://eprints.lse.ac.uk/57605/1/LEQSPaper74.pdf> (dostęp: 6.02.2016).

McGinnity F. et al. (2014), *Annual Monitoring Report on Integration 2013*, Dublin: Economic and Social Research Institute and The Integration Centre.

Migrant Careers and Aspirations (MCA) (2010), *MCA Newsletter No.4: Polish Migration to Ireland: New Mobilities in an Enlarged EU*, Dublin: Trinity Immigration Initiative/Employment Research Centre.

Migrant Right Centre Ireland (MRCI) (2012), *Immigration Status*, <http://mrci.ie/wp-content/uploads/2012/10/Immigration-Status.pdf>.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ) (2009), *Raport o sytuacji Polonii i Polaków za granicą*, Warszawa;

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ), (2012), *Raport o sytuacji Polonii i Polaków za granicą*, Warszawa.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ) (2014), *Atlas polskiej obecności za granicą*, Warszawa.

Monaghan G. (2007), *Poles here and here to stay*, „The Irish Times” 16.02.2007, s. 44.

Muhlau P., Kaliszewska M., Roeder A. (2011), *Polonia in Dublin'. Preliminary Report of Survey Findings: Report No 1, Demographic Overview*, Dublin: Trinity College Dublin.

The mystery of Ireland's worst driver (2009) „BBC News” 19.02.2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7899171.stm> (dostęp: 06.02.16).

Ní Chiosáin B. (2011), *Immigration en Irlande 1992-2008: vers une politique d'intégration?* Paris: Université Sorbonne Nouvelle.

Niessen J., Huddleston T., Citron L. (2007), *Migrant Integration Policy Index*, Brussels: British Council and Migration Policy Group.

Nolka A., Nowosielski M. (2009), *Poles Living in Ireland and their Quality of Life*, „Journal of Identity and Migration Studies” no. 3, s.28-46.

Norris J. (1975), *Functions of Ethnic Organisations*, w: H. Palmer (ed.), *Immigration and the Rise of Multiculturalism*, Toronto: Copp Clark.

Nordon S. (2009), *Fundacje/organizacje pożytku publicznego i ich finansowanie w Irlandii*, w: M. Arczewska (red.), *Rola i modele fundacji w Polsce i Europie*, Warszawa, s. 109-122.

O'Connell P. J., McGinnity F. (2008), *Immigrants at Work: Nationality and Ethnicity in the Irish Labour Market*, Dublin: Equality Authority/ESRI.

Office of the Minister for Integration (2008), *Migration Nation statement on integration strategy and diversity management*, [http://www.integration.ie/website/omi/omiwebv6.nsf/page/AXBN-7SQDF91044205-en/\\$File/Migration%20Nation.pdf](http://www.integration.ie/website/omi/omiwebv6.nsf/page/AXBN-7SQDF91044205-en/$File/Migration%20Nation.pdf) (dostęp: 6.02.2016).

Olszewska K. (2011), *Transgressing the Nation: Cultural Practices of Polish Migrants in Ireland*, „Canadian Slavonic Papers/Revue Canadienne des Slavistes” no. 53(1), s. 25—43, <http://www.jstor.org/stable/25822281> (dostęp: 6.02.2016).

Philanthropy Ireland, *Guide to Setting up a Foundation in Ireland*, http://philanthropy.ie/images/uploads/Guide_to_Setting_up_a_Foundation_in_Ireland.pdf (dostęp: 6.02.2016).

Polsko-Niemiecka Izba Przemysłowo-Handlowa (AHK) (2012), *Press release/Economic Survey of AHK Polska, 2012 edition*, Warszawa, http://www.spcc.pl/images/file/09_03_2010_Walne/Press_release_AHK_en.pdf (dostęp: 6.02.2016).

Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny (POSK) (b.r.), *About Us*, w: „PoskDublin.org”, <http://en.poskdublin.org/p/about-us.html> (dostęp: 6.02.2016).

Quinn E. (2010), *Country Profile: Ireland. Focus Migration*, <http://focus-migration.hwwi.de/Ireland.6269.0.html?&L=1> (dostęp: 6.02.2016).

Radiukiewicz A., Bieliński J., Larkowska M. (2006), *Emigracja zarobkowa Polaków do Irlandii*, Warszawa: Związek Biur Porad Obywatelskich.

Roeder R. (2011), *Polish migration to Ireland: A literature review*, Dublin: Trinity College Dublin.

Ruhs M., Quinn, E. (2009), *Ireland: From Rapid Immigration to Recession*, „Migration Information” 1.09.2009, <http://www.migrationpolicy.org/article/ireland-rapid-immigration-recession/> (dostęp: 09.02.2016).

Simon J. (2014), *Ireland, from boom to bust: to what extent has the downfall in the Irish economy impacted on Polish migrants living and working in Ireland?* Promotorzy: H. O'Connor, J. Goodwin J., Leicester: University of Leicester.

Steen A. (2010), *Polish migrants post-crisis in Ireland: is there no place like home?* „Cafe Babel: The European Magazine” 24.02.2010.

The Ireland-Poland Business Association (IPBA) (b.r.), *IPBA Profile*, <http://www.ireland-poland.com/ipba-profile/> (dostęp: 6.02.2016).

The Wheel (2015), *Setting up a Charity: A guide for individuals and groups*, <https://www.wheel.ie/sites/default/files/Forming%20A%20Charity%202015-SEPT%202015.pdf> (dostęp: 6.02.2016).

Titley G. (2009), *Media transnationalism in Ireland: an examination of Polish media practices*, „Translocations” no. 3(1), s. 29-49.

Turner T., D’Art D., Cross C. (2008), *Polish workers in Ireland: A contented proletariat?* „Labor Studies Journal” no. 34, s. 112-126.

<http://www.revenue.ie/en/index.html> (dostęp: 06.02.16).